

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра економічної теорії

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Затверджено на засіданні
Вченої ради Університету
протокол № 9 від 30 червня 2020 р.
(зі змінами протокол
№ 164 від 30 серпня 2022 р.)

Гетьман А.П.

Харків 2022

Програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 22 с.

Розробник:

Л. С. Шевченко, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економічної теорії.

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 2 від 08 вересня 2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 6 від 10 червня 2021 р.)
(протокол № 1 від 07 вересня 2022 р.)

Завідувачка кафедри – Л. С. Шевченко, докторка економічних наук, професорка.

Т. в. о. завідувачки кафедри – О.С. Марченко, докторка економічних наук, професорка

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці).....	9
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	15
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	15
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	15
4.3. Освітні технології та методи навчання	16
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості набутих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	16
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	19

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування системи наукових поглядів на економічне життя суспільства, сучасного економічного мислення та основних умінь по застосуванню набутих знань у господарській, управлінській та юридичній практиці.

Завдання:

– засвоєння основних принципів економічного аналізу, законів і понять економічної теорії, які дозволять студентам-юристам розуміти проблеми економічного життя суспільства, конкретні форми його функціонування і регулювання;

– вивчення закономірностей ринкової економіки з тим, щоб майбутній юрист приймав економічно виважені та ефективні рішення у сфері своєї професійної діяльності;

– формування знань, які майбутній фахівець зможе використовувати для подальшого поглибленого вивчення проблем господарської практики;

– розуміння цілісного механізму функціонування національної економіки, її суперечностей і шляхів забезпечення стабільного та довгострокового економічного зростання;

– пізнання економічної ролі держави та сукупності її дієвих інститутів впливу на суспільство;

– орієнтування в основних напрямках економічної та соціальної політики держави на рівні мікро-, макро- та світової економіки;

– засвоєння методології самостійного аналізу сучасних економіко-правових процесів із метою використання набутих знань у професійній діяльності юристів.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: -

1.4. Кореквізити: «Теорія права», «Логіка», «Українська культура».

1.5. *Постреквізити*: «Філософія», «Цивільне право», «Міжнародне приватне право», «Трудове право», «Господарське право», «Фінансове право», «Земельне право».

1.6. *Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти*:

ПК-1. Використати теоретичні економічні знання для аналізу сучасних явищ, процесів, закономірностей і тенденцій розвитку економіки в умовах локальних та глобальних суспільних трансформацій.

ПК-2. Інтегрувати знання про сутність нових економічних форм, процесів, результатів, суперечностей і перспектив суспільного виробництва, пов'язаних із сучасним етапом техніко-технологічного розвитку та цифровізацією економіки.

ПК-3. Застосувати знання системи економічних відносин власності для виявлення їх сучасних трансформацій та впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

ПК-4. Чітко формулювати й обґрунтовувати свою позицію щодо економічної природи правових інститутів та особливостей їх реалізації у правовій, соціальній державі.

ПК-5. Оцінити рівень правового забезпечення економічних реформ в Україні.

ПК-6. Демонструвати розуміння економічної сутності підприємництва, ринкового механізму та конкуренції, особливостей їх правового впорядкування.

ПК-7. Дискутувати з питань ефективності конкурентної та антимонопольної політики держави, чинників і наслідків монополізму.

ПК-8. Використати інструментарій мікроекономіки для аналізу економічної поведінки окремих суб'єктів ринку.

ПК-9. Скористатися інструментарієм макроекономіки для обґрунтування сучасних тенденцій і суперечностей суспільного економічного розвитку.

ПК-10. Демонструвати навички дослідження розвитку світової економіки та міжнародного бізнесу.

ПК-11. Проаналізувати обґрунтованість та ефективність заходів державного регулювання економіки.

ПК-12. Застосувати принцип економічної ефективності до правових норм та нормативних актів.

ПК-13. Визначати економічну доцільність норм національного законодавства та їх вплив на соціально-економічну ситуацію в країні.

ПК-14. Визначити спектр прав і свобод людини та оцінити соціально-економічні можливості їх реалізації.

Предметні компетентності визначено в розділі V «Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» (Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644) відповідно до предметної області: «Право як соціальне явище. Вивчення права та його джерел ґрунтується на правових доктринах, цінностях і принципах, в основі яких покладені права та основоположні свободи людини». Усього 16 спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

В ОПП «Право» НЮУ імені Ярослава Мудрого до визначених Стандартом додано ще 10 предметних компетентностей.

1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:

РН НД 1. Використати теоретичні економічні знання для аналізу сучасних явищ, процесів, закономірностей і тенденцій розвитку економіки в умовах локальних та глобальних суспільних трансформацій.

РН НД 2. Інтегрувати знання про сутність нових економічних форм, процесів, результатів, суперечностей і перспектив суспільного виробництва, пов'язаних із сучасним етапом техніко-технологічного розвитку та цифровізацією економіки.

РН НД 3. Застосувати знання системи економічних відносин власності для виявлення їх сучасних трансформацій та впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

РН НД 4. Чітко формулювати й обґрунтовувати свою позицію щодо економічної природи правових інститутів та особливостей їх реалізації у правовій, соціальній державі.

РН НД 5. Оцінити рівень правового забезпечення економічних реформ в Україні.

РН НД 6. Демонструвати розуміння економічної сутності підприємництва, ринкового механізму та конкуренції, особливостей їх правового впорядкування.

РН НД 7. Дискутувати з питань ефективності конкурентної та антимонопольної політики держави, чинників і наслідків монополізму.

РН НД 8. Використати інструментарій мікроекономіки для аналізу економічної поведінки окремих суб'єктів ринку.

РН НД 9. Скористатися інструментарієм макроекономіки для обґрунтування сучасних тенденцій і суперечностей суспільного економічного розвитку.

РН НД 10. Демонструвати навички дослідження розвитку світової економіки та міжнародного бізнесу.

РН НД 11. Проаналізувати обґрунтованість та ефективність заходів державного регулювання економіки.

РН НД 12. Застосувати принцип економічної ефективності до правових норм та нормативних актів.

РН НД 13. Визначати економічну доцільність норм національного законодавства та їх вплив на соціально-економічну ситуацію в країні.

РН НД 14. Визначити спектр прав і свобод людини та оцінити соціально-економічні можливості їх реалізації.

Результати навчання визначено в розділі VI «Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» (Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644). Усього 22 результати.

В ОПП «Право» НЮУ імені Ярослава Мудрого до результатів навчання, визначених Стандартом, додано ще 10 результатів.

Навчальна дисципліна «Економічна теорія» сприяє формуванню таких програмних результатів навчання:

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 1.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

1.8. Модулі програми навчальної дисципліни.

Модуль 1. Основи економічної теорії та функціонування ринкової економіки

Модуль 2. Мікроекономіка

Модуль 3. Макроекономіка

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів: 3 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента – 4-5.	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 10 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 20 Модуль 2 Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 18 Модуль 3 Лекції: 6 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 34 Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи економічної теорії та функціонування ринкової економіки

Економічна теорія як наука. Предмет економічної теорії. Економічна поведінка та її головні характеристики. Економічні потреби та інтереси. Економічні блага. Економічний вибір. Альтернативні витрати. Фундаментальні економічні проблеми. Місце та роль людини в економіці. Метод економічної теорії. Загальні та спеціальні методи пізнання економічних явищ та процесів. Економічні категорії та принципи. Система економічних законів. Економічне мислення. Функції економічної теорії. Економічна теорія та економічна політика держави. Головні етапи історичного розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями та школи економічної теорії. Інституціональна економіка. Формальні (юридичні) та неформальні норми економічної поведінки. Якість економічних інститутів. Економічна природа правових інститутів та їх реалізація у правовій, соціальній державі. Конституційна економіка. Конституційні засади економічних відносин. Конституційне регулювання економічних процесів. Економічні права і свободи людини та соціально-економічні можливості їх реалізації. Правова

економіка. Економічні принципи верховенства права. Критерії правового соціально-економічного порядку. Правова, соціальна держава та соціальна справедливість. Чинники та напрями розбудови правової економіки України. Економічна теорія та економічний аналіз права. Права і свободи людини та соціально-економічні можливості їх реалізації. Юристи-лауреати Нобелівської премії з економіки. Українська економічна наука.

Виробничі можливості суспільства. Соціальна сутність виробництва. Сутність і головні характеристики суспільного виробництва. Фактори виробництва. Продуктивні сили та виробничі відносини. Спосіб виробництва. Суспільне відтворення, його стадії та типи. Взаємозв'язок виробництва та споживання. Етапи розвитку продуктивних сил. Технологічні уклади. Постіндустріальна економіка та її особливості. Виробнича функція. Фактори виробництва та факторні доходи. Продукт суспільного виробництва та його економічні форми. Соціально-економічна ефективність суспільного виробництва та її показники. Виробничі можливості суспільства. Поняття альтернативних витрат. Застосування принципу економічної ефективності до правових норм та нормативних актів.

Економічна та юридичні основи власності. Система відносин власності. Джерела, суб'єкти та об'єкти власності Економічні форми реалізації власності. Економічна теорія прав власності. Теорія трансакційних витрат. Специфікація прав власності. Режими, форми та типи власності. Приватна власність, зміст і форми. Загальнодержавна та комунальна власність. Колективна власність. Змішані форми власності. Інтелектуальна власність. Зміни форм власності. Історичні форми власності. Методи перетворення форм власності. Причини, цілі, зміст і соціально-економічні наслідки приватизації в Україні у період ринкових перетворень і нині.

Економічні системи і ринкова економіка. Поняття та критерії класифікації економічних систем. Типи економічних систем за технологічно-цивілізаційним критерієм. Доіндустріальне, індустріальне та постіндустріальне суспільство. Економіка знань. Мережева економіка.

Цифрова економіка. Традиційна, центрально-керована (командно-адміністративна), ринкова та змішана економічні системи. Типи економічних систем за формаційним підходом до періодизації суспільного розвитку. Розвиток економічних систем: еволюція та реформи. Трансформаційна економіка. Перехідна економіка та її основні характеристики. Рівень правового забезпечення економічних реформ в Україні. Форми організації суспільного виробництва. Натуральне господарство. Товарне господарство, його умови та типи. Загальні та особливі риси простого, загального та системного товарного виробництва. Товар і його властивості. Споживна вартість і вартість товару. Корисність і цінність товару. Мінова вартість товару та її форми. Теорії факторів виробництва та трудової вартості. Закон вартості. Послуги: ознаки й види. Гроші: сутність і виникнення. Теорії грошей. Функції грошей. Форми грошей. Закон грошового обігу. Грошова система: структура та типи. Ринок: структура, функції, види, інфраструктура. Регіональні ринки. Національний і світовий ринки. Ринки послуг. Ринки з асиметричною інформацією. Суб'єкти ринку: домогосподарства, фірми, держава. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей у ринковій системі. Попит і пропозиція: сутність, фактори, закони. Види й ефекти попиту. Парадокс Гіффена. Еластичність попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Невизначеність і ризикованість ринкової економіки: сутність, причини.

Підприємництво і конкуренція. Сутність, головні характеристики та функції підприємництва. Бізнес і його функції. Види підприємницької діяльності. Великий, середній і малий бізнес. Інтелектуальне підприємництво. Інноваційний бізнес. Венчурне підприємництво. Організаційні форми підприємницької діяльності: переваги й недоліки. Одноособове володіння, партнерство, корпорації. Підприємницьке середовище та підприємницький клімат. Соціальна відповідальність бізнесу. Державно-правове та громадське регулювання підприємницької діяльності. Напрями й форми державно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні. Державно-приватне партнерство. Конкуренція, її функції та види. Одногалузєва та

міжгалузева конкуренція. Економічна конкуренція. Конкурентні ринкові структури: характеристики та типи. Досконала та недосконала конкуренція. Ринки досконалої та недосконалої конкуренції. Ринок чистої конкуренції, чистої монополії, олігополії, монополістичної конкуренції. Моносонічний ринок. Ринки компенсуючих структур. Конкуренція та монополія. Монополізація економіки та її види. Монопольні структури. Монопольні ціни. Соціально-економічні наслідки монополізації економіки. Конкурентна та антимонопольна політика держави.

Модуль 2. Мікроекономіка

Домогосподарство і фірма в системі ринкових відносин. Предмет, основні проблеми та цілі мікроекономіки як розділу економічної теорії. Домогосподарство: сутність і функції у ринковій економіці. Доходи домогосподарств: джерела, види, рівні. Економічна поведінка домогосподарства як споживача: ціли, чинники й обмеження. Загальна та гранична корисність. Максимізація корисності як мета споживчого вибору домогосподарства. Закон спадної граничної корисності. Рівновага домогосподарства як споживача. Фірма в системі ринкових відносин. Теорії фірми. Фірма як організаційна форма підприємництва: сутність і функції. Види фірм. Ресурси фірми. Концепції капіталу. Капітал фірми та його структура. Власний і запозичений капітал. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Інтелектуальний капітал фірми. Рівновага фірми як виробника.

Витрати і доходи фірми. Механізм ціноутворення. Економічні витрати фірми та їх види. Собівартість продукції фірми. Дохід фірми. Теорії прибутку. Економічні форми прибутку. Беззбитковість і рентабельність. Максимізація прибутку фірми. Неплатоспроможність і банкрутство фірми. Ціноутворення на продукцію фірми: головні підходи та методи. Особливості визначення ціни юридичної послуги.

Ринки економічних ресурсів. Ринок праці. Заробітна плата. Сутність, структура, види ринку праці. Попит і пропозиція на ринку праці. Заробітна

плата та її функції. Номінальна та реальна заробітна плата. Структура заробітної плати. Форми та системи заробітної плати. Ринок капіталу. Сутність і структура ринку капіталу. Ринок капітальних благ. Ринок послуг капіталу. Лізинг. Ринок позичкового капіталу. Процент як ціна капіталу. Кредит як форма руху позичкового капіталу, його функції, види та роль у ринковій економіці. Фондовий ринок, його структура та функції. Види цінних паперів. Інвестування та інвестиції. Види інвестицій. Дисконтування. Чиста приведена вартість. Ринок землі та агробізнес. Власність на землю. Земельна рента та її види. Ринок землі. Ціна землі. Ринок нерухомого майна, відмінного від земельних ділянок. Особливості підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Модуль 3. Макроекономіка

Система макроекономіки. Предмет, основні проблеми та цілі макроекономіки як розділу економічної теорії. Система національних рахунків (СНР). Макроекономічні показники СНР. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і валовий національний продукт (ВНП). Методи розрахунку ВВП. Фактично вироблений і потенційний ВВП. Розрив ВВП. Реальний і номінальний ВВП. Дефлятор ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП) і чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід: формування та використання. Особистий дохід. Особистий дохід кінцевого використання. Трансферти. Національне багатство. Чистий економічний добробут. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит і його чинники. Сукупна пропозиція. Макроекономічна рівновага за моделлю «сукупний попит – сукупна пропозиція». Економічне зростання, його чинники й типи. Економічний розвиток. Концепція мультиплікації інвестицій. Концепція сталого розвитку. Концепція людського розвитку. Макроекономічна нерівновага. Циклічність та її причини. Економічний цикл, його фази та види. Особливості сучасних економічних циклів. Кризи: причини, види, наслідки. Антикризова політика держави.

Безробіття: причини та форми. Природне безробіття. Закон Оукена. Державна політика зайнятості. Інфляція, її причини, типи, соціально-

економічні наслідки. Антиінфляційна політика держави. Дефляція. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Економічна роль держави. Корпоративне та громадське регулювання економіки. Держава та неспроможності ринку. Державне регулювання зовнішніх (екстернальних) ефектів. Приватні, чисті суспільні та квазісуспільні блага. Вплив держави на виробництво та розподіл суспільних благ. Теорема Р. Коуза. Економічна політика держави. Принципи, методи та інструменти державного регулювання економіки. Соціальна держава. Соціальна політика держави. Межі та неспроможності державного регулювання. Тіньова економіка. Економічна доцільність норм національного законодавства та їх вплив на соціально-економічну ситуацію в Україні. Корпоративне та громадське регулювання економіки.

Грошовий ринок, кредитно-банківська система та страхування. Грошовий ринок: сутність, структура. Грошова маса. Грошові агрегати. Попит і пропозиція на грошовому ринку. Попит на гроші, його види та чинники. Попит на гроші для операцій та попит на гроші з боку активів. Пропозиція на грошовому ринку: суб'єкти та чинники. Банківський механізм емісії кредитних грошей. Банківський мультиплікатор. Грошовий мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Грошово-кредитна політика держави. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Грошові реформи. Структура та функції кредитно-банківської системи. Банківська система та її рівні. Центральний банк країни та його функції. Організаційні форми, види, послуги банків. Банківські операції. Банківський бізнес і прибуток. Небанківські фінансово-кредитні установи. Страхування, функції та види страхування. Страховий ринок. Державне регулювання кредитно-банківської системи.

Фінансова система. Державний бюджет. Податки. Фінанси: сутність і функції в ринковій економіці. Види фінансів: державні, приватні, громадських об'єднань. Державний бюджет і його функції, доходи, видатки та витрати.

Збалансований, дефіцитний і профіцитний державний бюджет. Бюджети місцевих органів самоуправління. Цільові державні фонди. Податкова система та її складові. Сутність, функції, форми та види податків. Принципи та методи оподаткування. Ефект Лаффера. Державний борг: причини виникнення, види та наслідки. Управління державним боргом.

Міжнародна економіка. Сутність, структура та тенденції розвитку міжнародної економіки. Головні форми міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес, його моделі та форми. Спільні підприємства та міжнародні альянси. Багатонаціональні та транснаціональні корпорації. Економічна інтеграція та глобалізація. Інтеграційні процеси та угруповання у сучасній міжнародній економіці. Напрями та форми євроінтеграції економіки України. Економічна глобалізація. Глобальна економіка. Україна в глобальній економіці. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу і види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи;
- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час цього виду роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: доопрацювання матеріалів лекцій; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення за вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розроблення схем,

таблиць із тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури. Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

4.3. Освітні технології та методи навчання

- освітні технології: проблемне навчання, контекстне навчання, студентоцентроване навчання, аудіовізуальні технології, наукові дискусії, інтерактивні технології, ІТ-технології тощо;

- методи навчання: поєднання словесних, наочних і практичних методів, метод проблемного викладання, прес-конференції, ділові ігри, мозкові штурми, моделювання професійних ситуацій, кейс-метод, метод дискусії, круглий стіл тощо.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою підсумкового контролю знань студентів із навчальної дисципліни є іспит, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 20 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсум кова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль №3				
п/з, с/з	колоквіум	п/з, с/з	колоквіум	п/з, с/з	колоквіум			
max 5	max 10	max 5	max 10	max 5	-	max 5	max 60	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.

на практичному занятті	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	9	Результати опрацювання матеріалу високі, але незначна кількість несуттєвих помилок.
	8	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	7	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	6	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 5	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	4	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	3	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	2	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	1	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в інноваційних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань із дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.

50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань до їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
35	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
Min 0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

- Бюджетний кодекс України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
- Господарський кодекс України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- Конституція України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
- Цивільний кодекс України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Податковий кодекс України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

Література

Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 688 с.

Галушка З. І., Поченчук Г. М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.

Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.

Економічна теорія : навч. посіб. у 2 ч. / Н. Г. Ушакова, О. А. Кулініч, Л. М. Зарецька. Частина II. Харків : Монограф, 2018. 219 с.

Економічна теорія : підруч. / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.

Захарченко О., Барановська М., Козак Ю. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.

Касьяненко Л. Економічна теорія : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2019. 224 с.

Кокарєв І. В. Основи економічної теорії : навч. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2020. 100 с.

Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / О. С. Марченко ; М-во освіти та науки України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. Харків : Право, 2022. 246 с.

Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу : моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. Харків : Право, 2014. 404 с.

Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах : навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид., змін. та допов. Харків : Право, 2013. 136 с.

Соколов М., Горлач М., Гущенко В. та ін. Економічна теорія : підруч. для вищої школи. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.

Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 656 с.

Шевченко Л. С. Конкуренентоспроможність бізнесу (підприємства) : навч. посіб. у питаннях і відповідях. Харків : Право, 2022. 312 с.

Якобчук В. П. Економічна теорія : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 450 с.

Інтернет-ресурси:

Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України.
URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL:
<http://www.president.gov.ua>

Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:
<http://www.kmu.gov.ua>

Державна податкова служба України. Офіційний веб-портал. URL:
<https://tax.gov.ua/>

Веб-портал Національного банку України. URL:
<https://portal.bank.gov.ua/>

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua>

Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL:
<http://www.me.gov.ua>

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>

Інституційний репозитарій eNULAUIR Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії. URL:
http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151